

POLITICKÁ DIFERENCIA A FEMINISTICKÁ TEÓRIA /

ĽUBICA KOBOVÁ

Political difference and feminist theory

Abstract: The paper discusses the uses of the concept of *the political* in both feminist political theory and mainstream postfoundational political theory, and its implications for feminist political theorizing today. In feminist theory, the concept primarily emerged as a counter-reaction to the disputed foundations of feminism, the subject of women. The political was identified with contingency and contingent foundations; however, no thorough exploration of the term was carried out within the field of feminist theorizing. The mainstream postfoundational political theory rests in identifying political difference, i.e. a difference between the ontic level of politics and its foundations on ontological level. I introduce Mouffe's notion of agonism as an exemplary normative theory of political difference. Next to it I juxtapose Jacques Rancière's approach which attempts to undermine the distinctions on which ontological political differences are based. His account of politics seems to point beyond ontologization of politics and, instead, focuses on the immanent plane of politics, in which the given, the visible can be merely recomposed. In conclusion I link his account to that of Linda Zerilli's political judgment, and argue for a feminist political philosophy and theory without the need for a purified founding concept of the political.

Keywords: the political, political difference, postfoundationalism, feminist political theory

„Každá zásadná zmena v ontickom obsahu výskumného poľa vedie k novej ontologickej paradigme. [...] Povedané jazykom transcendentizmu: prísne ontologická otázka sa pýta na to, aké majú byť entity preto, aby bola možná objektivita konkrétneho poľa.“ (Laclau – Mouffe 2001/1985: x; zvýraznie v origináli)

Konštitutívnym znakom časti skúmania v oblasti politickej filozofie a politickej teórie sa v ostatných desaťročiach stal predpoklad tzv. politickej diferencie. Politická diferencia súhrnne označuje rozdiel medzi istým konvenčným chápaním politiky (napr. v kontexte národného štátu, parlamentnej demokracie, rozdelením politických úloh medzi politickými profesionálmi a profesionálkami na jednej strane a občianskou spoločnosťou na strane druhej) a politickým, ktoré má označovať kontingentné procesy zakladania, inštituovania a premien spoločnosti. Výklad teórií politickej diferencie v politickej filozofii hlavného prúdu sa odvíja nezávisle od toho, akým spôsobom sa to, čo sa v istom subdisciplinárnom rámci nazýva politická diferencia, artikulovalo vo feministickej teórii. Ani feministické teoreticky samotné však nekladli otázku feministickej politiky prostredníctvom tohto rozlíšenia. Vo svojom príspevku chcem načrtnúť, v čom môže byť rozlišovanie medzi politickým a politikou prínosné pre feministickú teóriu aj pre feministickú politickú filozofiu, a kde sú, naopak, jeho limity. Najskôr ponúkam „alternatívnu“ genealógiu indikátora politickej diferencie, pojmu politična, vo feministickej teórii od 90. rokov do súčasnosti. Až potom približujem schému rozpracovania tohto pojmu, základné motivácie pre toto rozlíšenie a jeho kontúry v ne-feministickej politickej filozofii.¹ Možnosti a obmedzenia tohto rozlíšenia sledujem v dvoch prístupoch k problémom politiky v teóriách Chantal Mouffe a Jacquesa Rancière. Na-

pokon sa zamýšľam nad potrebou politickej ontológie vo feministickej teórii, jej alternatívami a ich predpokladmi a tým, či jasné rozhraničenie medzi spôsobmi politiky, politizácie, depolitizácie v teóriách politickej diferencie môže prispieť k objasňovaniu politického projektu feminizmu v súčasnosti.

Feministky teoretizujú o politične

Feministky teoretizujú o politične (Butler, Scott 1992) – názov knihy z roku 1992 sa môže javiť ako redundantný. Mohol by byť podnadpisom vari každej feministickej publikácie. Veď čím iným než politikou sa feministky kedy zaoberali? Aj vtedy, keď malo ísť o osobné, išlo o politické. Pýtanie sa na politično je ponornou riekou diskurzu, ktorý tečie poľom feministickej teórie ako rieka definujúca svoje povodie. Problém politična sa vo feministickej teórii zjavuje v momentoch reflexie jej ontologických predpokladov. Kusé správy o politične sú odvrátenou stranou vravy o konci politiky identity, konci jednotného subjektu žien aj feministickej štátnej politiky. Teoretická práca na pojme politična ani dve desaťročia po prvých výskytoch pojmu vo feministickej teórii zatiaľ nepredstavuje žiadnu paradigmu.

Predsa však len, politično – hoci možno v nepojmovej podobe – sa vo feministickej filozofii a teórii² nesystematicky objavuje takmer dvadsať rokov. Jeho občasnú, nejasnú, mnohosť používaní z neho len ťažko robia „skutočný“ pojem, o ktorého význam by sa dalo oprieť a rovnako o ňom aj pochybovať. Politično nie je vo feministickej teórii ani „pojmom spochybňovaným vo svojej podstate“ (W. B. Galie podľa Connolly 1993/1974: kap. 1), ktorý by si v nej ako taký vyslúžil ústredné miesto. Politično ako značka, marker, upozorňuje na čosi, čoho kontúry sú neostre, ale medzi feministickými teoretikami a filozofkami existuje potreba ich skicovať a ohmatávať.